

Crna Gora

Regulatorna agencija za energetiku i
regulisane komunalne djelatnosti

PREDLOG

**FINANSIJSKI PLAN
ZA 2022. GODINU**

Podgorica, septembar 2021. godine

SADRŽAJ

I.	UVOD	5
II.	PRAVNI STATUS I NADLEŽNOSTI AGENCIJE	6
III.	FINANSIRANJE RADA AGENCIJE	8
IV.	INFORMACIJA O NAČINU FINANSIRANJA RADA AGENCIJE ZA OBAVLJANJE POSLOVA UTVRĐENIH ZAKONOM O KOMUNALNIM DJELATNOSTIMA	9
V.	POLAZNE OSNOVE ZA PLANIRANJE ZA 2022. GODINU	9
VI.	PLANIRANI PRIHOD	10
VII.	PLANIRANI RASHODI.....	11
VIII.	TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH PRIHODA I RASHODA AGENCIJE U 2022. GODINI	15
IX.	REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA.....	17
X.	ZAVRŠNA ODREDBA	17

Na osnovu člana 51 st. 2 i 4 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17 i 82/20), člana 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14, 56/14, 70/17, 55/18 i 70/21), i člana 12 stav 1 tačka 14 Statuta Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti ("Službeni list CG", br. 36/17 i 91/20), Odbor Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, na sjednici održanoj 28. septembra 2021. godine, utvrdio je

FINANSIJSKI PLAN
REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU
I
REGULISANE KOMUNALNE DJELATNOSTI
ZA 2022. GODINU

I. UVOD

Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: Agencija) obavlja poslove u oblasti energetike u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17 i 82/20) i poslove koji se odnose na regulisane komunalne djelatnosti u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima ("Službeni list CG", br. 55/16 i 66/19).

Predmet ovog finansijskog plana je finansiranje Agencije kao regulatornog tijela u oblasti energetike. Naime, članom 51 Zakona o energetici (u daljem tekstu: Zakon), propisano je da se sredstva za rad Agencije obezbjeđuju iz naknada za izdavanje licenci, godišnjih naknada za korišćenje licenci, naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema, naknada za rješavanje sporova, kao i drugih naknada koje utvrđuje u skladu sa ovim zakonom, a stavom 2 da se sredstva iz stava 1 utvrđuju finansijskim planom Agencije koji usvaja Skupština Crne Gore u skladu sa zakonom i koji se objavljuje na internet stranici Agencije.

Rok za dostavljanje radi usvajanja sadržan je u Zakonu o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Taj zakon propisuje da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i isti, sa odlukom o određivanju predstavnika Agencije koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri razmatranja, dostavlja Ministarstvu finansija do 30. septembra tekuće godine.

Finansijski plan za 2022. godinu sačinjen je polazeći od Plana rada Agencije za 2021. godinu, procjene rashoda zbog očekivanog značajnog povećanja obima poslova, odnosno sprovođenja novih aktivnosti u 2022. godini, koje se temelje na odredbama zakona i u skladu sa tim procjene

prihoda za pokrivanje očekivanih rashoda. Procjena prihoda se u planu prikazuje po izvorima iz kojih potiču. Ovaj plan treba da obezbijedi finansijsku stabilnost i likvidnost poslovanja Agencije u 2022. godini i ujedno smanji rizik negativnog uticaja COVID-19 na održivost njenog poslovanja, a sve u cilju ispunjavanja zakonskih obaveza kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou.

Način finansiranja Agencije kao regulatornog tijela u oblasti regulisanih komunalnih djelatnosti utvrđen je Zakonom o komunalnim djelatnostima. Istim zakonom je propisano da se rad Agencije u ovoj oblasti finansira iz naknade koju plaćaju vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti, da se iznos predmetne naknade utvrđuje posebnim aktom Agencije, uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore, pri čemu nije predviđena obaveza Agencije da Skupštini Crne Gore podnosi Finansijski plan koji se odnosi na regulisane komunalne djelatnosti.

II. PRAVNI STATUS I NADLEŽNOSTI AGENCIJE

Članom 27 Zakona je propisano da poslove utvrđene zakonom u oblasti energetike obavlja Agencija kao samostalna, neprofitna organizacija, pravno i funkcionalno nezavisna od državnih organa i energetske subjekata, kao i da Agencija obavlja i druge poslove utvrđene zakonom kojim se uređuju regulisane komunalne djelatnosti.

Agencija je osnovana Zakonom o energetici iz 2003. godine i ima svojstvo pravnog lica.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o energetici, shodno evropskoj praksi dodatno je osnažena nezavisnost Agencije što ujedno pozitivno utiče i na pregovarački proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji¹. Naime, u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu istaknuto je sljedeće:

“Regulatorna agencija za energetiku operativno je i finansijski samostalan organ sa 35 zaposlenih, i posmatrač je u Agenciji za saradnju energetske regulatora (ACER) od januara 2018. ERA reguliše cijene električne energije za male potrošače i domaćinstva koja imaju pravo na univerzalnu uslugu na osnovu tržišnih cijena i cijena mrežnih usluga. Cijene na veleprodajnom tržištu električne energije slobodno se formiraju. Treba dodatno ojačati ukupnu nezavisnost ERA, budući da njen statut mora da odobri Vlada. Dodatno, mogući nivoi kazni koje ERA može primijeniti u velikoj su mjeri ispod zakonskog minimuma od 10%. Mogućnost da Agencija privuče i zadrži visoko kvalifikovano osoblje i dalje predstavlja razlog za zabrinutost.”

Pored toga, kao rezultat razvoja sektora električne energije i transponovanja odgovarajuće regulative EU, Agenciju u narednom periodu očekuju nove obaveze koje se oslanjaju na oblasti

¹ Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu

koje su joj već u nadležnosti. Stoga, poslovi koje Agencija, u okviru nadležnosti utvrđenih Zakonom, obavlja su, naročito:

- Donošenje podzakonskih akata kojim se reguliše rad elektroenergetskog sektora, kao i odobravanje opštih akata energetske subjekata;
- Nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata, u okvirima propisanim Zakonom;
- Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada, za operatore prenosnog i distributivnog sistema i operatora tržišta električne energije;
- Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci;
- Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema i određivanje operatora tog sistema;
- Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti gasa, stvaranje preduslova za regulaciju djelatnosti u oblasti gasa u očekivanju razvoja gasne infrastrukture;
- Realizacija povjerenih poslova koji se odnose na obnovljive izvore energije i visokoefikasne kogeneracije, a tiču se utvrđivanja privremenog statusa i statusa povlašćenog proizvođača, izdavanja garancija porijekla proizvođačima električne energije, vođenje registra izdatih garancija porijekla, vođenje registra povlašćenih proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora energije sve do primopredaje ovih poslova operatoru tržišta električne energije, nakon čega Agencija preuzima nadzornu ulogu;
- Promovisanje konkurentnog, efikasnog, bezbjednog i održivog tržišta električne energije u Crnoj Gori, neposredna kontrola funkcionisanja tržišta električne energije;
- Stvaranje odgovarajućih uslova za efikasno i pouzdano funkcionisanje elektroenergetskih sistema kroz poslove koje su joj date u nadležnost;
- Davanje saglasnosti na razvojne i investicione planove operatora prenosnog i distributivnog sistema;
- Zaštita krajnjih kupaca kroz aktivnosti koje se odnose na nadzor nad radom energetske subjekata, jačanje pretpostavki koji se tiču sigurnosti snabdijevanja i rješavanje žalbi kupaca na odluke energetske subjekata, u skladu sa Zakonom;
- Izrada godišnjih planova i izvještaja koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore;
- drugi poslovi u skladu sa zakonom.

Nadležnosti Agencije su posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o energetici značajno proširene u oblastima razvoja i povezivanja tržišta električne energije, konkretno u dijelu odobravanja metodologija i akata, koje donose operator prenosnog sistema električne energije i nominovani operator tržišta električne energije, vezana za povezivanje budućeg crnogorskog dan-unaprijed i unutardnevnog tržišta električne energije sa susjednim tržištima.

III. FINANSIRANJE RADA AGENCIJE

Stavom 1 člana 51 Zakona propisano je da se rad Agencije (u oblasti energetike) finansira od naknada koje plaćaju energetske subjekti prilikom izdavanja licenci i utvrđivanja statusa zatvorenog distributivnog sistema, naknada za korišćenje licenci i statusa zatvorenog distributivnog sistema, kao i od naknada za rješavanje sporova i drugih naknada, koje utvrđuje u skladu sa ovim zakonom.

Polazeći od citiranog člana Zakona, Agencija je planirala da će sredstva za rad u 2022. godini obezbijediti prihodima od licenciranih subjekata i operatora zatvorenih distributivnih sistema, a po osnovu plaćanja naknada za korišćenje licenci, odnosno statusa zatvorenog distributivnog sistema, zajedno sa prihodima po osnovu izdavanja licenci, odnosno utvrđivanja statusa zatvorenog distributivnog sistema. Način obezbjeđivanja sredstava za rad Agencija je, u skladu sa tačkom 6 stav 1 član 43 Zakona, bliže definisan aktom koji utvrđuje Agencija. Shodno Zakonu, Agencija licencira i vrši nadzor nad elektroenergetskim subjektima i subjektima iz sektora nafte i gasa, pri čemu elektroenergetski subjekti kumulativno snose troškove u iznosu od dvije trećine ukupne godišnje naknade za korišćenje licenci, dok jednu trećinu snose subjekti koji obavljaju djelatnosti u sektorima nafte i gasa.

Uvažavajući činjenicu da je Agencija neprofitna organizacija, sredstva koja eventualno preostanu na računu nakon izmirenja obaveza u tekućoj godini se prenose u narednu godinu, dok se naknade za narednu godinu srazmerno umanjuju. Shodno prethodno navedenom, utvrđivanje visine navedenih naknada bazira se na ukupnom godišnjem iznosu naknada, koji predstavlja razliku između planiranih troškova poslovanja Agencije za 2022. godinu utvrđenih ovim finansijskim planom i projektovanih sredstava koja će se prenijeti iz 2021. godine u 2022. godinu.

Pored navedenog, Agencija može da rješava sporove između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga, koji proizilaze iz njihovih ugovornih odnosa uređenih u skladu sa Zakonom, ako joj ugovorne strane povjere rješavanje spora, što je u skladu sa članom 57 Zakona. Angažovanje Agencije u arbitražnim postupcima finansira se primjenom naknada za rješavanje sporova koju plaćaju isključivo učesnici u postupku pred Agencijom, a naknada za rješavanje spora u arbitražnom postupku je utvrđena aktom Agencije koji se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“, odnosno, pravilima kojima se uređuje rješavanje sporova putem arbitaže.

Sredstva za rad Agencije obezbjeđuju se „i iz drugih naknada“, konkretno iz naknada koje je operator sistema dužan da plati za svako ažuriranje plana razvoja, odnosno ažuriranje investicionog plana, ako se za istim javi potreba u toku regulatornog perioda. Predmetna naknada je utvrđena aktom Agencije koji se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“, odnosno,

pravilima kojima se uređuje izrada i praćenje realizacije desetogodišnjih razvojnih planova prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije. Navedena naknada se ne primjenjuje prilikom utvrđivanja novih planova razvoja, odnosno investicionih planova.

Nakon što Skupština Crne Gore usvoji Finansijski plan za 2022. godinu, Agencija će posebnom odlukom utvrditi iznose naknada za izdavanje licenci i za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema, kao i za njihovo korišćenje, a koje će subjekti u energetskom sektoru Crne Gore plaćati u 2022. godini.

IV. INFORMACIJA O NAČINU FINANSIRANJA RADA AGENCIJE ZA OBAVLJANJE POSLOVA UTVRĐENIH ZAKONOM O KOMUNALNIM DJELATNOSTIMA

Zakonom o komunalnim djelatnostima Agencija je određena kao regulatorno tijelo za regulisane komunalne djelatnosti - javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama.

Članom 50 Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da se rad Agencije za obavljanje djelatnosti utvrđenih ovim zakonom finansira iz naknade koju plaćaju vršiocu regulisanih komunalnih djelatnosti, koja se određuje u cilju pokrivanja procijenjenih troškova Agencije za obavljanje tih djelatnosti, kao i da iznos predmetne naknade određuje Agencija posebnim aktom, uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore.

Donošenjem podzakonskih akata i njihovom primjenom, odnosno ispunjavanjem odgovarajućih obaveza iz Zakona o komunalnim djelatnostima od strane vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti, stvorili su se uslovi za finansiranje Agencije za obavljanje djelatnosti regulacije regulisanih komunalnih djelatnosti i primjenu odredbe člana 50 navedenog zakona. S tim u vezi, Agencija će u skladu sa ovlašćenjem iz člana 50 stav 3 Zakona o komunalnim djelatnostima, donijeti akt o naknadama koju plaćaju vršiocu regulisanih komunalnih djelatnosti, koja će predstavljati osnov za finansiranje Agencije u dijelu regulacije komunalnih djelatnosti u 2022. godini.

V. POLAZNE OSNOVE ZA PLANIRANJE ZA 2022. GODINU

Nakon utvrđivanja plana rada za 2022.godinu i njegovim poređenjem sa planom rada za 2020. i 2021. godinu, kao i uvidom u realizaciju finansijskog plana za 2020. godinu i ostvarene rashode Agencije u prvih osam mjeseci 2021. godine izvršena je procjena nivoa rashoda za 2022.godinu. Nesporno je da je 2020. godina zbog okruženja kreiranog pojavom COVID-19 obilježena

specifičnostima u organizaciji rada, te je posljedično i realizacija određenih troškova bila nestandardna. Stoga je procjena određenih troškovnih kategorija bazirana i na njihovim ostvarenjima u 2019. godini.

Nažalost, posljedice pojave i širenja koronavirusa su prisutne i u momentu pripreme ovog plana, što direktno utiče na nivo neizvjenosti kada je realizovanje ovog plana u pitanju.

Planiranje prihoda vrši se nakon izvršene procjene rashoda, odnosno sredstava potrebnih za njihovo pokriće.

Zbog već pomentog rizika u poslovanju i činjenice da je realizacija prihoda pod snažnim uticajem opštih ekonomskih prilika, i prihodna strana ovog plana je pod rizikom ostvarivanja.

VI. PLANIRANI PRIHOD

Kako je prethodno i navedeno u Poglavlju III ovog plana, članom 51 Zakona propisano je da se finansijskim planom koji usvaja Skupština Crne Gore utvrđuju sredstva za rad Agencije, a koja se obezbjeđuju iz:

- naknada za izdavanje licenci;
- godišnjih naknada za korišćenje licenci;
- naknada za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema;
- godišnjih naknada za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema,
- naknada za rješavanje sporova,
- kao i drugih naknada.

Dalje se, shodno odredbama istog člana Zakona, navedene naknade određuju u visini kojom se u ukupnom iznosu pokrivaju planirani troškovi poslovanja utvrđeni u Poglavlju VII – Planirani rashodi, uzimajući u obzir sredstva koja preostanu na računu Agencije nakon izmirenja obaveza, koja se prenose u narednu godinu, a naknade posljedično srazmjerno umanjuju.

Ukupan prihod, odnosno ukupna sredstva potrebna za finansiranje rada Agencije za 2022. godinu planirana su u iznosu od 1.521.404,03 €, i čine ih:

- 6.1 prihod od naknada za izdavanje licenci i utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema u visini od 7.000,00 €,
- 6.2 prihod od godišnjih naknada za korišćenje izdatih licenci i za korišćenje statusa zatvorenog distributivnog sistema, u iznosu od 1.496.908,44 €,
- 6.3 prihodi u visini od 4.000,00 €, odnose se na prihode od refundiranja troškova službenih putovanja, odnosno, troškova prisustvovanja konferencijama, forumima i radionicama Energetske zajednice i ostalih međunarodnih organizacija i institucija,

6.4 ostali prihodi u iznosu od 13.495,59 € koji se odnose na ostvarivanje prava na subvenciju zarade lica sa invaliditetom i na refundaciju naknada zarada za porodijsko odsustvo.

Polazeći od činjenice da se naknade za rješavanje sporova ne odnose na redovne aktivnosti Agencije čija se pojava može predvidjeti u momentu sačinjavanja ovog plana, isti nijesu planirani. Što se tiče prihodovanja po osnovu drugih naknada, 2022. godina je godina koja prethodi prvoj godini regulatornog perioda. Stoga u 2022. godini, u skladu sa odredbama čl. 112 i 116, operator prenosnog i operator distributivnog sistema imaju obavezu utvrđivanja i dostavljanja Agenciji na davanje saglasnosti novih planova razvoja i investicionih planova. Navedene obaveze predstavljaju, u smislu Zakona, redovne procese povezane za novim regulatornim periodima i na njih se ne primjenjuje naknada za ažuriranje planova pomenuta u Poglavlju III ovog plana, te prihodi po osnovu ažuriranja planova nijesu planirani u 2022. godini.

Prihod od godišnjih naknada za korišćenje licenci i statusa zatvorenog distributivnog sistema (6.2) je planiran tako da zajedno sa ostalim prihodima (6.1, 6.3 i 6.4) pokrije rashode Agencije planirane za 2022.godinu.

VII. PLANIRANI RASHODI

Utvrđivanju iznosa sredstva (troškovi) neophodnih za rad Agencije tokom 2022.godine, prethodilo je utvrđivanje očekivanog obima poslova i procjena uslova neophodni za sprovođenje aktivnosti utvrđenih Planom rada Agencije za 2022.godinu.

U nastavku ovog poglavlja, dat je pregled planiranih iznosa rashoda po pojedinačnim stavkama i isti predstavljaju finansijske potrebe koje su se u trenutku pripreme ovog plana mogle predvidjeti, a koje su neophodne za nesmetano funkcionisanje Agencije u toku 2022. godine.

Ukupni rashodi za 2022. godinu planirani su u iznosu od 1.521.404,03 €, i čine ih: rashodi poslovanja Agencije u iznosu od 1.388.835,03 €, rezerve u iznosu od 65.000,00 € i amortizacija osnovnih sredstava Agencije, u iznosu od 67.569,00 €.

- Pod stavkom Rashodi 1, prikazani su planirani troškovi materijala koji obuhvataju nabavku potrošnog kancelarijskog materijala, goriva i električne energije, nabavku stručne literature, časopisa, troškove štampanja i objavljivanja propisa, a planirani su u ukupnom iznosu od 40.800,00 €. Planirano povećanje navedenih ukupnih troškova pod ovom stavkom u odnosu na prethodnu godinu je prouzrokovano povećanim potrebama za štampanjem i objavljivanjem propisa Agencije u odnosu na 2021. godinu, kao i povećanim potrebama za električnom energijom usljed korišćenja dodatnog i trenutno nedostajućeg prostora za rad Agencije.
- Pod stavkom Rashodi 2, za pokriće troškova zarada, naknada zarada i drugih primanja, uključujući i doprinose na teret poslodavca, planirano je ukupno 946.739,00 €, od čega sredstva za bruto zarade i bruto naknade sa ostalim bruto ličnim primanjima iznose 848.576,40 €.

Ukupni troškovi zarada, naknada i drugih primanja, uključujući i doprinose na teret poslodavaca za 2022. godinu se odnose na 42 zaposlena i to 19 zaposlenih iz stručnih službi Agencije iz sektora energetike i 23 zaposlena (uključujući i pet mandatnih pozicija) koji predstavljaju „zajedničke resurse“. Naime, zaposleni u Agenciji obavljaju poslove: 1) u sektoru energetike; 2) u sektoru regulisanih komunalnih djelatnosti ili 3) na zajedničkim aktivnostima neophodnim za oba sektora i funkcionisanje Agencije u cjelini. Planirani troškovi zarada za 2022. godinu odnose se na angažovanje zaposlenih iz stručnih službi Agencije iz sektora energetike i na 79,17% troškova angažovanja „zajedničkih ljudskih resursa“, što predstavlja procentualno izraženo učešće broja zaposlenih u stručnim službama Agencije iz sektora energetike (19), u odnosu na broj zaposlenih u službama Agencije koji se bave regulacijom oba sektora: sektora energetike i sektora regulisanih komunalnih djelatnosti (24). Ukupni troškovi koji proističu iz obaveza koje se odnose na zarade, planirani su na većem nivou u odnosu na 2021. godinu, zbog povećavanja broja izvršilaca u odnosu na 2021. godinu, a u cilju efektivnije primjene obaveza utvrđenih zakonom. Planirano povećanje broja zaposlenih koji predstavljaju „zajedničke ljudske resurse“, proističe iz potreba za unapređenjem upravljanja i sprovođenja unutrašnje revizije. Naime, Agencija je u prethodnom periodu postepeno razvijala sopstvene kapacitete, prateći povećanja nadležnosti koje su joj dodjeljivane izmjenama zakonskih okvira. Polazeći od činjenice da je u 2013. godini Agencija djelovala samo u oblasti energetike i da je imala 28 zaposlenih, poslove unutrašnje revizije je u cilju optimizacije ljudskih resursa i troškova, iste godine povjerila ministarstvu nadležnom za poslove finansija. U međuvremenu, obim poslova Agencije se povećavao, kako dodjeljivanjem novih nadležnosti u oblasti energetike, tako i nadležnosti i iz oblasti regulisanih komunalnih djelatnosti, što je uticalo na kompleksnost organizacije rada. Cijeneći dosadašnje iskustvo u sprovođenju poslova unutrašnje revizije, a u namjeri unapređenja njene efikasnosti i efektivnosti, Agencija je ovim planom predvidjela troškove za formiranje sopstvene jedinice za unutrašnju reviziju. Shodno ograničenjima propisanim Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Službeni list CG“, br. 75/18) Agencija je u cilju uspostavljanja jedinice za unutrašnju reviziju planirala tri izvršioca. Preostalih 20,83% troškova angažovanja zajedničkih ljudskih resursa, kao i troškovi angažovanja zaposlenih Agencije u oblasti regulisanih komunalnih djelatnosti nijesu predmet ovog finansijskog plana, već će se finansirati od naknada koje plaćaju vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti.

Pored osnovnih zarada u okviru planiranih sredstava za zarade, planirana su i druga primanja koja zaposlenima pripadaju u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Zakonom o radu, Opštim kolektivnim ugovorom i opštim aktima Agencije kao što su sredstva za eventualnu isplatu otpremnina, jubilarnih nagrada, različiti vidovi pomoći i drugo. Doprinosi na zarade i druga primanja, obračunati su i planirani na način propisan zakonom.

- Stavka 3 odnosi se na rashode za službena putovanja i obuhvataju troškove službenih putovanja u zemlji (prevoz, smještaj i dnevnice) i troškove službenih putovanja u inostranstvu

(prevoz, smještaj, dnevnice i putno osiguranje). Iako je trošak po ovom osnovu u 2022. godini planiran u nešto većem nivou u odnosu na 2021. godinu, i dalje je ispod iznosa planiranih i ostvarenih prije pojave COVID-19. Ova sredstva planirana su tako da će omogućiti ispunjenje zakonskih obaveza kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou. Pored učešća u radu tijela Energetske zajednice, Agencija je aktivna i u radu radnih grupa Agencije za saradnju energetske regulatora (u daljem tekstu: ACER), a kao prvi regulator članica Energetske zajednice kojem je dodijeljen status posmatrača u radnim grupama za električnu energiju i gas ove organizacije.

Dio troškova službenih putovanja pokriva se iz priliva sredstava ostvarenih po osnovu refundiranja od strane pomenute međunarodne organizacije pa je planirano da će prihod po osnovu refundacije troškova službenih putovanja iznositi 4.000,00 € (kako je i navedeno u prethodnom poglavlju pod stavkom 6.3), pa se trošak sopstvenih sredstava Agencije za službena putovanja svodi na 40.700,00 €. Kroz prikaz prihoda u tabelarnom dijelu data je posebna stavka Prihodi od refundiranja troškova službenih putovanja.

- Pod stavkom Rashodi 4 prikazani su planirani troškovi proizvodnih usluga i čine ih troškovi usluga telefonskih i internet komunikacija, usluga održavanja automobila, troškovi popravki i održavanja opreme i poslovnog prostora, troškovi javnog oglašavanja u štampanim medijima, troškovi plaćanja poštarine i ostalih usluga i planirani su u iznosu od 56.330,00 €. Glavni uzrok povećanja predmetnih troškova je povećanje potreba za održavanjem sredstava. Troškovi održavanja sredstava su planirani su u iznosu od 24.680,00€ i odnose se na tekuće održavanje poslovnog prostora, vozila, IT sistema, tehničke i ostale opreme i uvećani su usljed planiranog korišćenja dodatnog i trenutno nedostajućeg prostora za rad Agencije.

U okviru planiranih troškova komunikacija, koji su planirani u iznosu od 25.350,00€, pored troškova telefonskih, odnosno internet usluga i troškova za usluge obezbjeđivanja neophodne geo-redundantnosti servera, predviđeni su troškovi korišćenja profesionalno orjentisane platforme za komunikaciju i saradnju, a u cilju omogućavanja efikasnijeg rada "na daljinu" zaposlenih u Agenciji.

Preostalih 6.300,00€ odnosi se na poštanske usluge i usluge oglašavanja.

- Troškovi neproizvodnih usluga, pod stavkom Rashodi 5, planirani su u iznosu od 99.720,00 €. Troškovi revizorskih usluga, usluga ovlašćenih procjenitelja, angažovanja domaćih i ino eksperata i konsultanata usko specijalizovanih u oblastima koje su od značaja za rad Agencije planirani su u iznosu od 29.000,00 €. Takođe, ovom stavkom obuhvaćeni su i troškovi članarina, troškovi prisustva seminarima i radionicama, kao i troškovi treninga i obuke kadra koje je neophodno za kontinuirano unapređenje znanja i sposobnosti svih zaposlenih u iznosu od 34.000,00€. Preostali iznos odnosi se na plaćanja bankarskih provizija, premija osiguranja i ostale nematerijalne troškove.

- Pod stavkom Rashodi 6, planirana su sredstva za nabavku novih osnovnih sredstava, u iznosu od 50.000,00 €. Ova sredstva se dominantno odnose na obnovu računarske opreme, kao i na ostale nabavke materijalne i nematerijalne imovine, odnosno tehničke opreme (komunikaciona oprema, štampači, fotokopir aparati i sl.) i kancelarijskog namještaja koji su dotrajali, zastarjeli ili su potrebni za rad novozaposlenih.
- Sredstva namijenjena za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, stavka Rashodi 7, planirana su u skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Agenciji, po kome se na bruto iznos zarada zaposlenih izdvaja 5,5%, što primijenjeno na planirane bruto zarade iznosi 46.671,70€.
- Pod stavkom Rashodi 8 planirana su sredstva za zakup ili kupovinu nedostajućeg poslovnog prostora i time stvaranje potrebnih uslova za rad zaposlenih, u iznosu od 46.320,00 €. Počev od 2013. godine sredstva za ovu svrhu su u kontinuitetu predviđana i odobravana od strane Skupštine Crne Gore. Kako Agencija nije još uvijek uspjela da u potpunosti riješi problem nedostajućeg poslovnog prostora kupovinom dodatnog, to je odobrena sredstava, kao i prethodnih godina, koristila za zakup. U cilju omogućavanja daljeg razvoja Agencije, ovim planom su predviđeni troškovi za obezbjeđivanje adekvatog prostora za rad, kako bi se nadomjestio nedostajućeg prostor.
- Pod stavkom Rashodi 9, planirana su sredstva u iznosu od 20.000,00 € i odnose se na trošak vezan za procjenu vrijednosti osnovnih sredstava koja se koriste za obavljanje regulisanih djelatnosti prenosa i distribucije električne energije. Vrijednost osnovnih sredstava utiče na utvrđivanje kapitalnih troškova - povrata na sredstva i amortizacije koji se direktno transponuju u cijene za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije. Pored navedenih troškova, Zakon propisuje mogućnost angažovanja nezavisne stručne institucije iz oblasti energetike za potrebe revizije planova koje dostavljaju operator prenosnog i operator distributivnog sistema, zbog čega su u okviru ove stavke i predviđeni procijenjeni troškovi.
- Stavkom Rashodi 10, u skladu sa članom 36 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 42/18 i 34/19), planirana su sredstva za naknadu zarade predsjednika Odbora zbog isteka mandata u iznosu od 25.554,33€ za period od devet i po mjeseci naredne godine, u visini zarade iz mjeseca koji prethodi mjesecu u kojem će doći do prestanka funkcije, uz usklađivanje zarade za obavljanje iste funkcije u Agenciji. Kako pomenuti mandat ističe polovinom marta 2022. godine, planirano je da se tokom 2022. godine isplati naknada za devet mjeseci i petnaest dana, a za preostala nepuna tri mjeseca bi bile isplaćene tokom 2023. godine.
- Pod stavkom Rashodi 11 planirana su sredstva u iznosu od 9.000,00 €, za realizaciju implementacije Uredbe 1227/2011 (REMIT). Navedena Uredba sa sobom nosi nove obaveze Agencije u dijelu kreiranja pretpostavki za razvoj veleprodajnog tržišta i nadzor nad istim, pa su planirana sredstva neophodna za realizaciju obaveza prethodno navedenih u ovom poglavlju na

strani 9. U julu 2021. godine, Vlada Crne Gore je utvrdila i dostavila Skupštini Crne Gore Predlog zakona o nadzoru nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa.

- Pod stavkom Rashodi 12 planirana su sredstva za organizaciju međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije u Crnoj Gori u iznosu od 3.000,00 €. Organizovanje ovakvih skupova je neophodno jer u velikoj mjeri doprinose jačanju komunikacije i saradnje sa drugim međunarodnim organizacijama.

- Za finansiranje jednomjesečnog rada Agencije u 2022. godini tj. do početka obezbijedivanja sredstava od naknada za licence za 2022. godinu i pokrivanja neplaniranih rashoda Rezerva je planirana u iznosu od 65.000,00 €.

- Planirana sredstva amortizacije za 2022. godinu iznose 67.569,00€. Prilikom obračuna troškova amortizacije, treba imati u vidu da bi ukupna amortizacija trebalo da se projektuje kao zbir amortizacije postojećih sredstava i sredstava koja se planiraju nabaviti.

Planirana sredstva za rad Agencije u 2022. godini, bez dodate amortizacije osnovnih sredstava, iznose 1.453.835,03 €, što je za oko 5% više u odnosu na iznos planiranih istih sredstava za 2021. godinu. Ukupno planirana sredstva sa amortizacijom osnovnih sredstava iznose 1.521.404,03 €.

VIII. TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH PRIHODA I RASHODA AGENCIJE U 2022. GODINI

Planirani prihodi i rashodi Agencije za 2022. godinu utvrđuju se u sljedećim iznosima:

R.br.	OPIS	PLAN za 2022. [€]
	PRIHODI	
	Prihodi od zahtjeva za izdavanje licenci	7.000,00
	Prihodi od naknada za koriscenje licenci	1.496.908,44
	Prihodi od refundiranja troškova službenih putovanja	4.000,00
	Ostali prihodi-refundiranja naknada zarade	13.495,59
	Prihodi od ostalih naknada	/
I	UKUPNI PRIHODI	1.521.404,03
	RASHODI	
1	Troškovi materijala	40.800,00
	Troškovi materijala	10.000,00
	Troškovi strucne literature	5.000,00
	Troškovi štampanja propisa	10.000,00

	Troškovi električne energije i goriva	15.800,00
2	Bruto zarade, naknade zarada i dr. primanja zaposlenih	946.739,00
	Bruto zarade	811.047,89
	Troškovi bruto naknade i drugih primanja	37.528,51
	Doprinosi na teret poslodavca	98.162,60
3	Troškovi službenih putovanja	44.700,00
	Troškovi službenih putovanja koji se refundiraju	4.000,00
	Troškovi službenih putovanja koji se ne refundiraju	40.700,00
4	Troškovi proizvodnih usluga	56.330,00
	Troškovi komunikacija	25.350,00
	Troškovi održavanja sredstava	24.680,00
	Troškovi poštanskih usluga	4.000,00
	Troškovi oglašavanja	2.300,00
5	Troškovi neproizvodnih usluga	99.720,00
	Troškovi stručnih i konsultantskih usluga	29.000,00
	Troškovi komunalija	3.920,00
	Troškovi provizija	2.800,00
	Premije osiguranja	12.000,00
	Troškovi seminara, članarina, radionica i treninga i obuke	34.000,00
	Ostali troškovi	18.000,00
6	Nabavka osnovnih sredstava i sitnog inventara	50.000,00
7	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	46.671,70
8	Troškovi zakupa, odnosno, kupovine poslovnog prostora	46.320,00
9	Troškovi angažovanja vještaka, procjene i ocjene imovine energetskih subjekata i revizije razvojnih planova	20.000,00
10	Rezervisanja za istek mandata u skladu sa zakonom	25.554,33
11	Troškovi za REMIT	9.000,00
12	Organizacija međunarodnih skupova u oblasti energetske regulacije	3.000,00
II	RASHODI POSLOVANJA AGENCIJE (SUMA: 1-12)	1.388.835,03
III	REZERVA	65.000,00
IV	UKUPNO (II+III)	1.453.835,03
V	Amortizacija osnovnih sredstava	67.569,00
VI	UKUPNO (IV+V)	1.521.404,03

IX. REALIZACIJA FINANSIJSKOG PLANA

Za realizaciju Finansijskog plana za 2022. godinu, odgovorna je Izvršna direktorica Agencije koja kvartalno izvještava Odbor Agencije o njegovom ostvarenju.

Raspored sredstava po ovom planu vršiće se u skladu sa opštim aktima, donijetim odlukama, programima i planovima rada, utvrđenim kriterijumima i mjerilima, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Agencija u skladu sa zakonom, u cilju ostvarivanja nadležnosti i funkcije koja joj je povjerena.

Imajući u vidu da je članom 51 stav 3 Zakona utvrđeno pravo Agencije da samostalno raspolaže sredstvima utvrđenim, odnosno usvojenim finansijskim planom, Agencija može prilikom raspoređivanja sredstava koja su utvrđena ovim planom vršiti njihovu prenamjenu.

X. ZAVRŠNA ODREDBA

Predlog finansijskog plana za 2022. godinu dostavlja se Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje.

Broj: 21/3441-2

Podgorica, 28. septembar 2021. godine

Predsjednik Odbora

Branislav Prelević

Crna Gora

Regulatorna agencija za energetiku i
regulisane komunalne djelatnosti

**PLAN RADA
ZA 2022. GODINU**

Podgorica, septembar 2021. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. NORMATIVNE AKTIVNOSTI	6
2.1. Energetski sektor.....	6
2.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti.....	9
2.3. Donošenje internih opštih akata Agencije.....	10
3. UTVRĐIVANJE CIJENA I NAKNADA I DAVANJE SAGLASNOSTI NA PREDLOG CIJENA	10
3.1. Energetski sektor.....	10
3.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti.....	11
4. ODLUČIVANJE PO ZAHTJEVIMA	12
4.1. Energetski sektor.....	12
4.1.1. Izdavanje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti.....	12
4.1.2. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije	12
4.1.3. Davanje saglasnosti na planove razvoja i investicione planove operatora sistema električne energije	13
4.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti.....	13
4.3. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama.....	14
5. NADZOR NAD RADOM I POSLOVANJEM SUBJEKATA	14
5.1. Energetski sektor.....	14
5.1.1. Kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom.....	14
5.1.2. Finansijsko poslovanje regulisanih elektroenergetskih subjekata	15
5.1.3. Gubici u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije	15
5.1.4. Investicije u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije	15
5.1.5. Prekogranična razmjena energije i dodjela prekograničnih kapaciteta.....	16
5.1.6. Transparentnost i dostupnost informacija vezanih za tržište električne energije	16
5.1.7. Poštovanje uslova iz izdatih licenci.....	17

5.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti.....	18
6. ZAŠTITA KUPACA	19
7. MEĐUNARONA SARADNJA.....	21
8. IZRADA GODIŠNJIH IZVJEŠTAJA I PLANOVA	22
9. KADROVSKO OSPOSOBLJAVANJE I MATERIJALNO UNAPREĐENJE AGENCIJE.....	24

Na osnovu člana 12 stav 1 tačka 13 i člana 22 stav 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti ("Službeni list CG", br. 36/17 i 91/20), a u vezi sa članom 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14, 56/14, 70/17, 55/18 i 70/21), Odbor Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, na sjednici održanoj 28. septembra 2021. godine, usvojio je

P L A N R A D A
REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU
I
REGULISANE KOMUNALNE DJELATNOSTI
ZA 2022. GODINU

1. UVOD

Zakonska obaveza Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: Agencija) za utvrđivanje plana rada proizilazi iz člana 32 st. 3 i 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14, 56/14, 70/17, 55/18 i 70/21), kojima je propisano da nadležni organ nezavisnog regulatornog tijela utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu i određuje predstavnika nezavisnog regulatornog tijela koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri.

Shodno odredbama člana 12 stav 1 tačka 13 i člana 22 stav 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti ("Službeni list CG", br. 36/17 i 91/20), Odbor u okviru svojih nadležnosti usvaja plan rada Agencije za narednu kalendarsku godinu i utvrđuje predlog finansijskog plana za narednu godinu i dostavlja ga nadležnom organu radi usvajanja, na način utvrđen zakonom, a na predlog izvršne direktorice.

Zakon o energetici ("Službeni list CG", br. 15/16, 51/17 i 82/20) (u daljem tekstu: Zakon), Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa ("Službeni list CG", broj 42/16), Zakon o komunalnim djelatnostima ("Službeni list CG", br. 55/16, 74/16, 2/18 i 66/19) (u daljem tekstu: Zakon o komunalnim djelatnostima) i drugi zakoni i propisi, čiji je obveznik primjene Agencija, nalažu sprovođenje značajnog broja aktivnosti koje su usmjerene na sljedeće:

- energetski sektor: normativne aktivnosti, utvrđivanje cijena i naknada i davanje saglasnosti na predlog cijena, odlučivanje po zahtjevima za izdavanje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti, utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije, davanje saglasnosti na planove razvoja i investicione planove operatora sistema električne energije,

davanje drugih saglasnosti i odobrenja, zaštitu kupaca, kao i nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata, posebno, u odnosu na:

- kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom,
- finansijsko poslovanje regulisanih elektroenergetskih subjekata,
- gubitke u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije,
- investicije u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije,
- prekograničnu razmjenu energije i dodjelu prekograničnih kapaciteta,
- transparentnost i dostupnost informacija vezanih za tržište električne energije i
- poštovanje uslova iz izdatih licenci;

➤ sektor za regulisane komunalne djelatnosti: normativne aktivnosti, utvrđivanje cijena i naknada i davanje saglasnosti na predlog cijena, odlučivanje po zahtjevima za izdavanje licenci za obavljanje ove djelatnosti, nadzor nad radom i poslovanjem subjekata.

Pored aktivnosti vezanih za sektor energetike i sektor komunalnih djelatnosti značajan dio poslova odnosi se i na opšte poslove kojim se obezbjeđuje obavljanje djelatnosti utvrđenih navedenim zakonima, kao što su: knjigovodstveno – administrativni poslovi, poslovi sprovođenja postupaka planiranih javnih nabavki, izrade godišnjih izvještaja i planova, organizovanje i sprovođenje internih procesa u oblasti rada i radnih odnosa, sprovođenje postupaka po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, analize i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije, unapređenje postojeće i uspostavljanje nove saradnje sa institucijama na nacionalnom i međunarodnom nivou, kontinuirano kadrovsko jačanje i osposobljavanje, i materijalno usavršavanje Agencije.

2. NORMATIVNE AKTIVNOSTI

2.1. Energetski sektor

Normativnu aktivnost Agencije čini donošenje podzakonskih akata iz okvira njenih nadležnosti utvrđenih Zakonom, kao i davanje saglasnosti/odobravanje opštih i drugih akata energetske subjekata. Postupak davanja saglasnosti i/ili odobravanja zahtijeva detaljnu analizu, kako forme tako i sadržine dostavljenih akata, u cilju ocjene njihove usklađenosti sa Zakonom, kao i obezbjeđivanja stručno-metodološkog jedinstva u njihovoj pripremi.

U periodu od stupanja Zakona na snagu (januar 2016. godine) Agencija je u skladu sa ovlaštenjima utvrđenim Zakonom, donijela propisane podzakonske akte iz svoje nadležnosti i odobrila akte elektroenergetskih subjekata. Na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici ("Službeni list CG", broj 82/20), potrebno je izvršiti usklađivanje postojećih akata

Agencije. Pored već izvršenih izmjena koje su urađene u prethodnom periodu (2021. godina do momenta sačinjavanja ovog plana - Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta, Pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja prenosnog sistema i Pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih planova razvoja distributivnog sistema), aktivnosti će biti usmjerene i na eventualne izmjene Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom. U 2021. godini su započete i aktivnosti na izmjeni Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije i Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije. Intenziviranje aktivnosti na izradi ovih akata je planirano za četvrti kvartal 2021. godine, dok će se u 2022. godini aktivnosti nastaviti u cilju donošenja i primjene ovih akata.

Takođe, navedeni zakon uslovljava i usaglašavanje brojnih podzakonskih akata koje su dužni da izvrše regulisani subjekti, uz saglasnost Agencije (među kojima su najznačajniji: Tržišna pravila, Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije, Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije, metodologije i akta vezana za povezivanje dan-unaprijed i unutar dnevnog tržišta električne energije, Cjenovnik za otkup infrastrukture za priključenje na distributivni sistem električne energije, Pravila o garancijama porijekla, Akt kojim se utvrđuje naknada za korišćenje registra garancija porijekla, Metodologija za utvrđivanje naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije i Metodologija za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosni sistem električne energije), pa će aktivnosti biti intenzivne i u tom segmentu. U trenutku sačinjavanja ovog plana, pred Agencijom se u postupku odobravanja/davanja saglasnosti od navedenih akata nalaze: Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije, Cjenovnik za otkup infrastrukture za priključenje na distributivni sistem električne energije i Metodologija za utvrđivanje naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije. U tekućoj godini Agencija je odobrila sljedeće akte operatora distributivnog sistema: Odluku o izmjenama i dopunama Metodologije za obračunavanje i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije, Odluku o izmjeni Pravila za sprovođenje postupka otkrivanja, utvrđivanja i sprječavanja neovlašćenog korišćenja električne energije i Program mjera za primjenu nediskriminatornih uslova za pristup distributivnom sistemu električne energije.

Vrijeme potrebno za sprovođenje predmetnih aktivnosti prvenstveno zavisi od aktivnosti energetske subjekata koji su dužni da ih dostave Agenciji na davanje saglasnosti.

U dijelu nadležnosti Agencije koje se odnose na davanje saglasnosti na desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema, izmjenom Zakona je utvrđeno da se ažuriranje plana može vršiti i u toku regulatornog perioda (ranije utvrđenim rješenjem operator distributivnog sistema je imao

obavezu ažuriranja svake pete godine), što može dovesti do učestalijeg (godišnjeg) ažuriranja ovog plana.

Takođe, treba istaći da su nadležnosti Agencije značajno proširene u dijelu odobravanja metodologija i akata koje donosi operator prenosnog sistema električne energije, u saradnji sa operatorima prenosnih sistema drugih država, a u cilju povezivanja dan-unaprijed i unutar dnevnog tržišta električne energije, kao i metodologija i akata koje donosi nominovani operator tržišta električne energije, u saradnji sa nominovanim operatorima tržišta električne energije drugih država.

U narednom periodu će aktivnosti Agencije biti usmjerene na eventualna ažuriranja već donijetih akata ili akata na koje je data saglasnost ili odobrenje, odnosno donošenje izmjena tih akata, ako se u primjeni uoče potrebe za istim.

Crna Gora je učlanjivanjem u Energetsku zajednicu prihvatila obavezu da primjenjuje akta koja donose nadležni organi Zajednice, uključujući i akta koja se odnose na prirodni gas, iako Crna Gora još uvijek nema izgrađenu infrastrukturu za prenos i distribuciju prirodnog gasa. Tokom procesa transponovanja drugog pa i trećeg paketa energetskih propisa, u nacionalno zakonodavstvo su prenijete obaveze regulacije ove oblasti energetike. Zakonom je utvrđena obaveza Agencije da utvrdi metodologije, pravila i druga akta na osnovu kojih će se vršiti energetske djelatnosti u oblasti gasa, pri čemu je propisano da je rok za usvajanje navedenih metodologija najkasnije tri mjeseca prije puštanja u rad odgovarajuće gasne infrastrukture, tj. kada se steknu realni uslovi za metodološkim utvrđivanjem dozvoljenog prihoda i cijena, rokova i uslova za korišćenje sistema gasa. Propisivanjem roka za usvajanje navedenih metodologija se vodilo računa da regulativa bude usklađena sa evropskom, a da se istovremeno obezbijedi da akta budu upodobljena sa realnim stanjem i potrebama sektora u trenutku izgradnje i puštanja u rad odgovarajuće infrastrukture.

Master planom gasifikacije Crne Gore, koji zajedno sa Izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i Smjernicama za planiranje prioritetnih investicija u projekte gasovoda čini krovni dokument za sektor prirodnog gasa u Crnoj Gori, usvojenim od strane Vlade Crne Gore 2017. godine, su razmatrani mogući scenariji snabdijevanja Crne Gore prirodnim gasom i zaključeno da je najrealnije da se Crna Gora snabdijeva prirodnim gasom izgradnjom Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP) i valorizacijom svojih gasnih rezervi iz jadranskog podmorja. U toku je niz aktivnosti koje stvaraju preduslove za izgradnju IAP-a kao strateški važnog projekta i za Crnu Goru i za zemlje iz okruženja, kao što su: izrada idejnog projekta IAP-a na teritoriji Albanije i Crne Gore, osnivanje zajedničkog preduzeća Operatora prenosnog sistema gasa iz Albanije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, kandidovanje i uvrštavanje projekta na liste prioritetnih projekata Energetske zajednice i Evropske unije itd.

Imajući sve navedeno u vidu Agencija je pristupila izradi podzakonskih akata iz oblasti prirodnog gasa, iako još uvijek nije poznato kada će doći do realizacije projekta IAP, tj. kada će doći do stvarne potrebe za regulacijom, odnosno donošenjem podzakonskih akata u ovoj oblasti. Opšti uslovi za snabdijevanje gasom su bili prvi podzakonski akt iz oblasti gasa koji je Agencija usvojila početkom 2020. godine. Nakon toga, u septembru 2021. godine usvojena su sljedeća akta:

- Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, rokova i uslova za korišćenje prenosnog sistema gasa,
- Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema gasa i
- Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje postrojenja za tečni prirodni gas.

U toku pripreme ovog plana predmet javne rasprave su i:

- Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta gasa i
- Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje sistema za skladištenje gasa.

Agencija je u postupku donošenja ovih akata dobila i usvojila sugestije i primjedbe od Sekretarijata Energetske zajednice, koji prati usklađenost nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije. Ako se dva navedena akta ne usvoje do kraja 2021. godine, isti će se donijeti u 2022. godini.

2.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti

Agencija je u prethodnom periodu donijela sve podzakonske akte u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima i to:

- Pravila o poređenju poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti ("Službeni list CG", broj 69/18);
- Pravila o minimumu kvaliteta i obima poslova za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti ("Službeni list CG", broj 58/19);
- Pravila o licencama za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti ("Službeni list CG", broj 58/19 i 10/20); i
- Metodologiju za utvrđivanje cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti ("Službeni list CG", br. 56/20, 33/21 i 51/21).

Implementacija navedenih podzakonskih akata je u toku, što se ogleda kroz proces izdavanja licenci i kontrolu ispunjenosti uslova iz izdatih licenci, kao i kontinuirano prikupljanje i obradu

benčmarking podataka i davanje saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti.

S tim u vezi, kroz implementaciju ovih podzakonskih akata sagledaće se potreba za izmjenom i dopunom istih, pa je tokom 2022. godinemoguća njihova izmjena.

Osim eventualnih izmjena navedenih podzakonskih akata, kojima se bliže razrađuje obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, Agencija će donijeti i podzakonski akt o visini naknada za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti za 2023. godinu. Navedeni akt Agencija donosi na godišnjem nivou, a u skladu sa ovlašćenjem utvrđenim članom 50 Zakona o komunalnim djelatnostima. Pomenutim aktom se utvrđuje iznos naknade koje plaćaju vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti, a koja se određuje u cilju pokrivanja troškova Agencije za obavljanje poslova regulacije utvrđenih Zakonom o komunalnim djelatnostima. Prema navedenom članu zakona, ovaj akt Agencija donosi uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore. U skladu sa navedenim, Agencija će u posljednjem kvartalu 2022. godine, donijeti Odluku o naknadama koju plaćaju vršioci regulisanih komunalnih djelatnosti u 2023. godini.

2.3. Donošenje internih opštih akata Agencije

Važan preduslov za realizaciju planiranih aktivnosti je postojanje odgovarajuće interne normative. Iz tog razloga obaveza je Agencije da kontinuirano sagledava potrebu za izmjenama postojećih ili donošenje novih internih opštih akata. Ovo posebno i sa aspekta novih, sistemskih, zakonskih rješenja čijim obveznicima se nalaže da određenu oblast uredi svojim internim aktom, kao što je to slučaj sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, shodno kojem je za uspostavljanje unutrašnjih kontrola potrebno utvrditi interna pravila i procedure i sprovođenje tih kontrola, u skladu sa ovim zakonom.

Opštim aktima Agencije uređuje se unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta, radni odnosi i disciplinska i materijalna odgovornost zaposlenih, poslovanje i način rada, obavljanje finansijskih i računovodstvenih poslova, nadležnosti Organa Agencije i odlučivanje, i druga pitanja od značaja za rad.

3. UTVRĐIVANJE CIJENA I NAKNADA I DAVANJE SAGLASNOSTI NA PREDLOG CIJENA

3.1. Energetski sektor

Odluke o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije su donijete krajem 2019. godine za period 2020-2022. godina. Regulisani subjekti podnose zahtjeve za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i

cijena najkasnije četiri mjeseca prije isteka važenja odluke o utvrđivanju cijena. S obzirom da odluke o utvrđivanju cijena za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije važe do kraja 2022. godine, u 2022. godini će se sprovoditi postupci utvrđivanja cijena za naredni regulatorni period.

Osim navedenog, u 2022. godini će se sprovoditi postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad Operatora tržišta. Tokom 2021. godine Agencija je donijela Metodologiju za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta („Službeni list Crne Gore“, broj 6/21), kojom je uveden trogodišnji regulatorni period. Ovom izmjenom usklađeno je trajanje regulatornog perioda za koji se utvrđuju naknade za rad Operatora tržišta sa trajanjem regulatornog perioda za koji se utvrđuju cijene usluga koje pružaju Operator prenosnog sistema i Operator distributivnog sistema električne energije. Imajući u vidu zakonske odredbe kojima se uređuje donošenje dugoročnog i jednogodišnjeg energetskeg bilansa, kao i činjenicu da se raspoloživi Dugoročni energetski bilans odnosi na period 2020-2022. godina, predviđen je izuzetak propisan članom 20 Metodologije, kojim je utvrđeno da je prvi regulatorni period u skladu sa ovom metodologijom jednogodišnji period (2022. godina).

S obzirom na to da prvi regulatorni period počinje 1. januara 2022. godine i traje do 31. decembra 2022. godine, Operator tržišta je u skladu sa Zakonom o energetici dužan da podnese zahtjev za utvrđivanje naknade za rad najkasnije početkom septembra 2022. godine, a Agencija je dužna da sprovede postupak njenog utvrđivanja u roku od tri mjeseca od dana prijema zahtjeva regulisanog subjekta.

3.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti

Vršilac regulisanih komunalnih djelatnosti utvrđuje predlog cijena za obavljanje djelatnosti javnog vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama po prethodno pribavljenoj saglasnosti skupštine jedinice lokalne samouprave. Vršilac uz zahtjev za davanje saglasnosti na predlog cijene, skupštini jedinice lokalne samouprave dostavlja i saglasnost Agencije na predlog cijena.

U skladu sa Metodologijom za utvrđivanje cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, vršilac je dužan da Agenciji podnese zahtjev za dobijanje saglasnosti na predlog cijena usluga do 30. aprila tekuće za narednu godinu. Agencija ima rok od 90 dana da odluči po zahtjevu vršioca, odnosno da izda akt o davanju, odnosno odbijanju saglasnosti.

S obzirom na to da regulatorni period za koji se utvrđuje cijena traje jednu kalendarsku godinu, vršilac je dužan da svake godine podnese zahtjev Agenciji za davanje saglasnosti na predlog cijena usluga za narednu godinu. U skladu sa navedenim, aktivnosti Agencije u 2022. godini će

biti usmjerene na obradi ovih zahtjeva za 2023. godinu. Na osnovu podataka o broju vršilaca u 2021. godini, Agencija u toku 2022. godine očekuje 27 zahtjeva za davanje saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti za 2023. godinu.

4. ODLUČIVANJE PO ZAHTJEVIMA

4.1. Energetski sektor

4.1.1. Izdavanje licenci za obavljanje energetskih djelatnosti

Energetske djelatnosti, propisane Zakonom, obavljaju se na osnovu licenci koje izdaje Agencija.

Tokom 8 mjeseci 2021. godine, Agencija je izdala 18 novih licenci za 9 energetskih subjekata, od čega je jedna licenca bila iz oblasti električne energije. Izvršena je izmjena 28 licenci u oblasti naftnih derivata. Oduzete su 4 licence, dok su 2 zahtjeva za izdavanje licenci odbijena.

Od trenutno važećih licenci, u 2022. godini će isteći 5 licenci koje su u posjedu 4 energetska subjekta u naftnom sektoru. Osim ovih, Agencija će tokom 2022. godine, u skladu sa zahtjevima, izdavati nove i vršiti izmjene i oduzimanje postojećih licenci. Imajući u vidu stepen realizacije izgradnje novih objekata za proizvodnju električne energije očekuje se i obrada zahtjeva za obavljanje ove djelatnosti.

4.1.2. Utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije

Agencija, u skladu sa ovlaštenjima utvrđenim Zakonom i Pravilima za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije („Službeni list CG“, br. 48/16 i 61/17), prati, kontroliše i analizira rad i poslovanje zatvorenog distributivnog sistema u pogledu ispunjavanja uslova propisanih Zakonom, navedenim pravilima i rješenjem o utvrđivanju statusa, koje izdaje Agencija. Zatvoreni distributivni sistem električne energije se, u skladu sa Zakonom, definiše kao sistem preko kojeg se distribuira električna energija na geografski ograničenom području, u slučajevima kada postoji integracija rada ili proizvodnih procesa, trgovinskih ili uslužnih djelatnosti, a može obuhvatiti i ograničen broj kupaca iz kategorije domaćinstva sa boravkom na tom području. U slučajevima kada se sistem koristi primarno od strane vlasnika i sa njim povezanim subjektima, operatoru je omogućeno izuzimanje od obaveza koje bi predstavljale administrativno opterećenje, zbog posebne prirode njegovog odnosa sa korisnicima.

U trenutku sačinjavanja ovog plana u Crnoj Gori postoje tri zatvorena distributivna sistema, odnosno, utvrđena su tri statusa: za sistem u vlasništvu DOO PM Power, preko kojeg se distribuira električna energija na području nautičko-turističkog kompleksa Porto Montenegro u Tivtu; za sistem u vlasništvu DOO UNIPROM Nikšić, preko kojeg se distribuira električna energija

na području DUP "Industrijska zona Kombinat aluminijuma Podgorica"; kao i za sistem u vlasništvu Luštica Development AD Tivat, preko kojeg se distribuira električna energija na području Luštica Bay u Tivtu.

U Crnoj Gori postoje poslovno-tehnički sistemi koji odgovaraju navedenoj definiciji zatvorenog distributivnog sistema električne energije i za koje bi utvrđivanje statusa moglo imati koristi (trgovinski centri, turistički kompleksi, proizvodni kompleksi i sl.). U skladu sa navedenim, može se očekivati da će se pojedini subjekti, koji ispunjavaju propisane uslove, u 2022. godini javiti sa zahtjevima za utvrđivanje predmetnog statusa.

Pored navedenog, Agencija će, u skladu sa obavezama propisanim Pravilima, vršiti kontrole rada i poslovanja postojećih zatvorenih distributivnih sistema. Nakon izvršenih kontrola sačinjava se izvještaj koji sadrži opis utvrđenog stanja i mjere koje subjekat treba da preduzme u slučaju utvrđivanja nepravilnosti. Predmetni podaci će biti uključeni u izvještaj o stanju energetskog sektora za narednu godinu.

4.1.3. Davanje saglasnosti na planove razvoja i investicione planove operatora sistema električne energije

Zakonska obaveza operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema električne energije je da, polazeći od stanja i stepena iskorišćenosti sistema, utvrde desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema, odnosno plan razvoja distributivnog sistema električne energije, ka i investicione planove koji odgovaraju dužini trajanja regulatornog perioda. Novi regulatorni period počinje 2023. godine, tako da će se u 2022. godini voditi postupci davanja saglasnosti na planove razvoja i investicione planove prenosnog i distributivnog sistema električne energije.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o energetici ("Službeni list CG", broj 82/20) predviđena je mogućnost angažovanja nezavisne stručne institucije iz oblasti energetike od strane Agencije, za potrebe vršenja revizije razvojnih i investicionih planova prenosnog i distributivnog sistema električne energije.

4.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti

U skladu sa Pravilima o licencama za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, Agencija izdaje licence za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti licima koja ispunjavaju uslove utvrđene Zakonom o komunalnim djelatnostima i tim pravilima.

Agencija je zaključno sa 31. avgustom 2021. godine, izdala ukupno 49 licenci za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti i to 23 licence za javno vodosnabdijevanje i 26 licenci za upravljanje komunalnim otpadnim vodama. U periodu na koji se ovaj plan rada odnosi, a

uzimajući u obzir činjenicu da samo DOO „Komunalna djelatnost“ Petnjica ne posjeduje licencu za obavljanje djelatnosti, Agencija će svoje aktivnosti u toku 2022. godine usmjeriti na vršenje kontrole ispunjenosti uslova iz izdatih licenci, odnosno vršiti izmjene i eventualno oduzimati izdate licence, ako se za to stvore propisani uslovi.

4.3. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama

Postupajući po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", br. 44/12 i 30/17), dodatno se proklamuje načelo transparentnosti tj. obezbjeđuje javnost rada Agencije.

I pored činjenice da je u 2021. godini zainteresovanost za pristup informacijama koje su u posjedu Agencije bila na nešto nižem nivou, imajući u vidu da poslovi kojima se bavi Agencija izazivaju pažnju javnosti, za očekivati je da u 2022. godini interesovanje bude na nivou prethodnih godina.

Bitno je istaći da je praksa pokazala da se ovim zahtjevima nerijetko traži veći broj informacija, kada pored lica zaduženog za rješavanje po zahtjevima za pristup informacijama, učestvuju i drugi zaposleni, u cilju identifikovanja i sređivanja dokumentacije kojoj se pristup omogućava.

5. NADZOR NAD RADOM I POSLOVANJEM SUBJEKATA

5.1. Energetski sektor

5.1.1. Kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom

Kvalitet isporuke i snabdijevanja električnom energijom, u skladu sa Zakonom, regulisan je Pravilima o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom („Službeni list CG“, broj 50/17), donesenim od strane Agencije 2017. godine. Ova pravila definišu proceduru evidentiranja i obrade podataka koji kvantifikuju kvalitet usluge, način na koji se ti podaci dostavljaju Agenciji, kao i finansijske kompenzacije, koje predstavljaju mehanizam zaštite kupaca u slučajevima kada elektroenergetski subjekti ne ispunjavaju propisani minimum kvaliteta.

Uloga Agencije je nadzor nad radom operatora sistema i snabdjevača, u dijelu koji se odnosi na praćenje ostvarenja definisanih parametara kvaliteta, analizu dostavljene dokumentacije, kao i odlučivanje po žalbama kupaca izjavljenim na rješenja snabdjevača po prigovorima kupaca zbog neispunjavanja propisanog minimuma kvaliteta.

Tokom 2022. godine, aktivnosti Agencije u ovom polju djelovanja odnosiće se na sprovođenje navedenog nadzora, putem kontrola i analize dostavljene dokumentacije. Aktivnosti će se sprovoditi sa ciljem unapređenja procesa prikupljanja i obrade podataka, povećanja konzistentnosti podataka i usaglašavanja podataka između operatora sistema i snabdjevača, a

sve u cilju održavanja i gradualnog unapređenja kvaliteta pružene usluge. Takođe, uzimajući u obzir iskustvo od početka primjene finansijskih kompenzacija, za očekivati je da će se određeni broj žalbi po pitanju neispunjavanja minimuma kvaliteta naći pred Agencijom.

5.1.2. Finansijsko poslovanje regulisanih elektroenergetskih subjekata

Agencija ima zakonsko ovlašćenje da prati rad i poslovanje energetskih subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija utvrđuje cijene ili naknade, u pogledu ostvarenih troškova i prihoda. Krajem 2019. godine utvrđene su cijene za korišćenje prenosnog i distributivnog sistema električne energije za period 2020-2022. godina, kao i naknade za rad Operatora tržišta za 2020. i 2021. godinu. Tokom 2022. godine biće sprovedene aktivnosti koje imaju za cilj praćenje realizacije utvrđenih troškova i prihoda, odnosno praćenje finansijskog poslovanja regulisanih subjekata u 2021. godini – Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica, Crnogorskog elektrodistributivnog sistema DOO Podgorica i Crnogorskog operatora tržišta električne energije DOO Podgorica. Za potrebe praćenja poslovanja regulisanih subjekata i analize ostvarenja troškova i prihoda, subjekti dostavljaju kvartalne i godišnje podatke i informacije, dok se kontrole na licu mjesta sprovode po potrebi.

5.1.3. Gubici u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije

Prilikom prenosa i distribucije električne energije od proizvodnih objekata do krajnjih potrošača, kao neizbježna pojava, nastaju gubici električne energije.

Ukupni gubici u elektroenergetskom sistemu se mogu podijeliti na one koji su nastali u prenosnom sistemu i one koji su nastali u distributivnom sistemu. Takođe, gubici se mogu podijeliti i na tehničke i netehničke. Tehnički gubici nastaju kao posljedica fizičkih zakona, dok netehnički (komercijalni) gubici se odnose na energiju koja je isporučena, ali nije izmjerena, i dominantno se odnose na neovlašćeno preuzimanje električne energije.

Agencija će tokom 2022. godine pratiti stepen ostvarenih gubitaka, posebno imajući u vidu stope gubitaka iz studija gubitaka koje su Operator prenosnog sistema (CGES) i Operator distributivnog sistema (CEDIS) izradili u skladu sa Zakonom, a na osnovu kojih su utvrđeni opravdani stepeni gubitaka i troškovi za nabavku električne energije za njihovo pokrivanje koje snose korisnici elektroenergetskog sistema u Crnoj Gori.

5.1.4. Investicije u prenosnom i distributivnom sistemu električne energije

U 2019. godini Agencija je dala saglasnost na desetogodišnje planove razvoja operatora prenosnog i operatora distributivnog sistema električne energije za period 2020-2029. godina, čiji su sastavni dio trogodišnji investicioni planovi za period 2020-2022. godina, dok su predmet

davanja saglasnosti u 2020. i 2021. godini bili ažurirani planovi. Vrijednost investicija iz odobrenih trogodišnjih planova se reflektovala na cijene korišćenja prenosnog i distributivnog sistema za regulatorni period 2020-2022. godina.

Realizacija odobrenih planiranih investicija se uzima u obzir prilikom utvrđivanja korekcija cijena. Kontrola realizacije investicionih planova vrši se kroz analizu kvartalnih i godišnjih podataka koje regulisani energetske subjekti dostavljaju. Obrasci koje operator prenosnog i distributivnog sistema dostavljaju odnose se na stepen finansijske realizacije investicija. Agencija će u 2022. godini pratiti realizaciju odobrenih investicija za 2021. godinu.

5.1.5. Prekogranična razmjena energije i dodjela prekograničnih kapaciteta

Članom 48 stav 1 tačka 9 propisano je da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetskih subjekata u odnosu na primjenu propisa o prekograničnoj razmjeni električne energije. Prekogranična razmjena električne energije je neizostavna aktivnost koja se odvija među susjednim elektroenergetskim sistemima u cilju obezbjeđivanja dovoljnih količina električne energije za zadovoljenje potreba kupaca na siguran, bezbjedan, pouzdan i kvalitetan način. Realizacija prekogranične razmjene električne energije normirana je nizom podzakonskih akata, u cilju transparentnosti postupaka.

Uloga Agencije tokom 2022. godine odnosiće se na kontrolu primjene seta pravila za dodjelu prekograničnih kapaciteta i razmjenu električne energije, kao i praćenje ostvarivanja prihoda od postupka dodjela prekograničnih kapaciteta. Navedene aktivnosti biće realizovane neposrednim kontrolama operatora prenosnog sistema i analizom dostavljene dokumentacije u definisanim vremenskim intervalima.

5.1.6. Transparentnost i dostupnost informacija vezanih za tržište električne energije

Dostupnost i jednaka mogućnost pristupa informacijama od značaja za funkcionisanje tržišta električne energije predstavljaju jedan od temelja ravnopravnosti učesnika na tržištu električne energije. Tokom 2018. godine Ministarstvo ekonomije je donijelo Pravilnik o podacima koje obezbjeđuje operator prenosnog sistema električne energije i načinu dostavljanja i objavljivanja podataka od značaja za tržište električne energije („Službeni list CG“, broj 14/2018), čime je u nacionalno zakonodavstvo transponovana Uredba Komisije EU br. 543/2013 o dostavljanju i objavljivanju podataka o tržištima električne energije, kao jedna od obaveza koja proizilazi iz postupka usklađivanja sa evropskom legislativom tokom pristupanja Evropskoj uniji.

Agencija će tokom 2022. godine, kao i u prethodnom periodu, ispunjavati svoje nadležnosti sprovođenjem nadzora nad operatorom prenosnog sistema u pogledu objavljenih podataka koji

su od značaja za funkcionisanje tržišta. Navedena aktivnost Agencije ima i međunarodni značaj, jer stepen objavljenih podataka predstavlja ulazni parametar za izradu izvještaja Energetske zajednice o implementaciji predmetne uredbe Evropske unije.

Osim navedenog, uloga Agencije u obezbjeđivanju transparentnosti i dostupnosti informacija vezanih za tržište će dobiti novu dimenziju ukoliko dođe do usvajanja Predloga zakona o nadzoru veleprodajnog tržišta električne energije i prirodnog gasa, kojim se crnogorsko zakonodavstvo usaglašava sa Regulativom (EU) br. 1227/2011 o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT). Vlada Crne Gore je na 34. sjednici održanoj 30. jula 2021. godine utvrdila navedeni predlog zakona. Ukoliko isti bude usvojen od strane Skupštine Crne Gore, nadležnosti Agencije će biti značajno proširene i obuhvataće:

- vođenje evidencije učesnika na veleprodajnom tržištu,
- vršenje nadzora nad veleprodajnim tržištem,
- razmjenu podataka i izvještavanje nadležnih organa Energetske zajednice o aktivnostima u primjeni REMIT-a i
- izradu godišnjih izvještaja o aktivnostima nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa.

Vršenje nadzora nad aktivnostima učesnika na tržištu u skladu sa REMIT regulativom zahtijeva prikupljanje podataka o izvršenim transakcijama veleprodajnim energetskim proizvodima, ukoliko je potrebno pribavljanje dodatne dokumentacije neophodne za sprovođenje nadzora i saradnju sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, organom nadležnim za tržište kapitala, nadležnim organima Energetske zajednice i Agencije za saradnju energetskih regulatora.

Primjena REMIT-a, takođe, podrazumijeva međunarodnu saradnju i učešće u aktivnostima nadležnih tijela Energetske zajednice. Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB) donio je proceduralna akta kojima se uređuje saradnja regulatornih tijela članica Energetske zajednice i ECRB-a u spunjavanju obaveza koje nameće REMIT.

Aktivnosti Agencije koje se odnose na primjenu REMIT-a zahtijevaju tehničko i kadrovsko jačanje, kao i saradnju sa regulatornim tijelima EU koja imaju iskustvo u ovoj oblasti koje proističe iz njihove sad već višegodišnje primjene predmetne regulative.

5.1.7. Poštovanje uslova iz izdatih licenci

Na osnovu ovlaštenja iz Zakona, Agencija prati i kontroliše rad i poslovanje energetskih subjekata u pogledu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom. Tokom osam mjeseci 2021. godine izvršeno je 39 kontrola u naftnom sektoru i sektoru gasa.

Početakom 2022. godine će biti pripremljen plan kontrola energetske subjekata za 2022. godinu, koji će obuhvatati energetske subjekte u naftnom sektoru i sektoru gasa. Očekuje se da će tokom 2022. broj kontrola biti sličan broju kontrola u prethodnim godinama, tj. oko 50. Pored kontrola predviđenih navedenim planom, po potrebi će se vršiti i vanredne kontrole, nakon čega će se sačinjavati izvještaji o sprovedenoj kontroli sa pregledom zatečenog stanja, kao i mjerama koje je potrebno preduzeti u slučaju neispunjavanja uslova.

5.2. Sektor regulisanih komunalnih djelatnosti

Agencija će, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima i podzakonskim aktima koje je donijela za sprovođenje ovog zakona, u 2022. godini pratiti i analizirati rad i poslovanje vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti:

- vršenjem nadzora nad radom i poslovanjem vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti u pogledu poštovanja uslova iz izdatih licenci,
- prikupljanjem, vrednovanjem i poređenjem podataka, odnosno indikatora o poslovanju vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti,
- u postupku davanja saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti i
- praćenjem kvaliteta i obima poslova za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti.

Agencija će u 2022. godini nastaviti aktivnosti na realizaciji propisanih obaveza međusobnog poređenja poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti na bazi propisanih indikatora. S tim u vezi, Agencija će na kvartalnom nivou prikupljati podatke o poslovanju vršilaca koje će koristiti za izračunavanje, vrednovanje i poređenje indikatora poslovanja vršilaca. Analiza dobijenih podataka će rezultirati Izvještajem o poređenju indikatora poslovanja vršilaca za 2021. godinu, koji je Agencija u skladu sa pomenutim pravilima, dužna da sačini do 31. oktobra 2022. godine. Navedeni izvještaj Agencija objavljuje na svojoj internet stranici i dostavlja vršiocima, jedinicama lokalne samouprave, organima državne uprave nadležnim za komunalne djelatnosti, odnosno vode, kao i drugim subjektima koji su povezani sa regulisanim komunalnim djelatnostima.

Zakonom o komunalnim djelatnostima propisana je obaveza Agencije da priprema i dostavlja Skupštini Crne Gore godišnji izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti, do kraja 31. jula tekuće za prethodnu godinu. S tim u vezi, Agencija će podatke koje prikuplja koristiti za praćenje stanja u sektoru regulisanih komunalnih djelatnosti, a čiji zaključci su sastavni dio Izvještaja o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti. Pored stanja u sektoru prikazanog u navedenom izvještaju, podatke koje Agencija prikuplja su od velikog značaja za praćenje segmenata rada vršilaca, što je za Agenciju od izuzetne važnosti, a

naročito u postupku davanja saglasnosti na predlog cijena za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, odnosno sagledavanja elemenata koji utiču na visinu cijene usluge.

Pored navedenog, Agencija će i u 2022. godini vršiti finansijsku analizu poslovanja vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti, čije rezultate će, kao i ranijih godina, prikazati u godišnjem izvještaju o aktivostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti za 2021. godinu.

6. ZAŠTITA KUPACA

Zakonom je propisano da se djelatnosti od javnog interesa, u smislu obezbjeđivanja dovoljnih količina energije potrebnih za život i rad građana, poslovanje i razvoj privrednih subjekata, kao i njihovog snabdijevanja na siguran, bezbjedan, pouzdan i kvalitetan način, ostvaruju, između ostalog, i obavljanjem energetske djelatnosti na principima zaštite krajnjih kupaca električne energije. U skladu sa Zakonom, Agencija ima obavezu da doprinosi zaštiti kupaca, u okviru svojih nadležnosti, što ostvaruje, između ostalog, i kroz postupak rješavanja žalbi. Članom 56 stav 1 Zakona, taksativno su utvrđeni slučajevi u kojima Agencija, kao drugostepeni organ odlučuje po žalbama kupaca i to:

- na akt operatora tržišta o prijemu učesnika na tržište električne energije i o dodjeli statusa nosioca balansne odgovornosti učesniku na tržištu,
- na akt operatora prenosnog sistema o odbijanju zahtjeva za pristup prenosnom sistemu električne energije,
- krajnjih kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije u slučaju kada kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju,
- na odluku snabdjevača o opravdanosti prigovora kupca i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji koju je snabdjevač dužan da plati kupcu po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta snabdijevanja od strane operatora sistema ili snabdjevača i
- na postupak promjene snabdjevača.

Takođe, treba istaći da je u okviru intenzivne međuresorne saradnje organa nadležnih za nadzor nad sprovođenjem zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača, realizovane tokom 2020. godine, aktualizovano pitanje potrebe redefinisivanja pojedinih zakonskih rješenja predviđenih Zakonom o energetici u cilju njihovog dodatnog usaglašavanja sa institutima normiranim Zakonom o zaštiti potrošača. To je u konačnom rezultiralo Zaključkom Vlade, broj 04-1798/2 od 8. aprila 2021. godine, kojim je zaduženo Ministarstvo kapitalnih investicija da, u saradnji sa Agencijom, do kraja IV kvartala 2021. godine dostavi Vladi na utvrđivanje Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici, kojim će se, naročito za odredbe o opštim uslovima, obustavi ili ograničenju, obavezama snabdjevača, zaštiti kupaca i ugovorima o

snabdijevanju jasno i precizno utvrditi nadležnost za inspekcijski nadzor i ovlaštenja inspektora, te propisati kaznene odredbe neophodne za punu zaštitu potrošača.

Budući da su se žalbe, koje su podnijete Agenciji u 2021. godini, do 1. septembra, većinom odnosile na postupanje snabdjevača - obustavu isporuke električne energije i odluke donijete po prigovorima kupaca po osnovu neispunjenja minimuma kvaliteta isporuke električne energije, za očekivati je da će se i u 2022. godini žalbe dominantno podnositi po navedenim osnovima.

Agencija, u postupku po žalbama izjavljenim zbog obustave isporuke električne energije, izvršene po nalogu snabdjevača zbog neizvršavanja obaveza utvrđenih ugovorom, odnosno računom za isporučenu električnu energiju, ispituje poštovanje propisa kojima je regulisan postupak obustave isporuke električne energije.

U skladu sa Zakonom i Pravilima o minimumu kvaliteta, kupac ima pravo na finansijsku kompenzaciju ukoliko se utvrdi povreda propisanog kvaliteta usluge elektroenergetske kompanije - operatora sistema ili snabdjevača. Ovo pravo kupac može ostvariti ako u roku od 30 dana od događaja koji je za posljedicu imao neispunjenost minimuma kvaliteta, podnese snabdjevaču prigovor po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta, koji je snabdjevač dužan da riješi u roku od 15 dana.

Polazeći od podataka koji se odnose na broj podnijetih prigovora snabdjevaču, a koji se odnose na neispunjavanje minimuma kvaliteta, može se zaključiti da je došlo do unapređenja stepena informisanosti kupaca o njihovim pravima u ovom dijelu, što u konkretnom slučaju rezultira i višim stepenom ostvarivanja njihovih prava. U skladu sa navedenim, kao što je i navedeno u Potpoglavlju 5.1.1, očekuje se da će se određeni broj žalbi po ovom osnovu naći i pred Agencijom.

Takođe, izmjenama Zakona je predviđeno da se priključenje objekta vrši na osnovu ugovora o izgradnji infrastrukture za priključenje i priključenju, koji zaključuju podnosilac zahtjeva za priključenje i operator distributivnog sistema električne energije, a zaštita podnosioca zahtjeva je predviđena kroz arbitražni postupak kod Agencije. Arbitražni postupak se može pokrenuti po pitanju usklađenosti prijedloga ugovora, koji se sačinjava na osnovu optimalnog tehnno-ekonomskog rjesenja za priključenje, u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema uz promovisanje principa adekvatnosti sistema. Kako su u ranijem periodu, u skladu sa prethodnim zakonskim rješenjem, podnošene i žalbe u vezi sa priključenjem budućih kupaca na distributivni sistem električne energije (na akt operatora distributivnog sistema električne energije o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje i na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje), za očekivati je da će Agencija u 2022. godini rješavati sporove u vezi sa predmetnim pitanjem.

Na kraju, kako se pred Agencijom svake godine nađe i određen broj podnesaka kojima se osporavaju računi za utrošenu električnu energiju, odnosno visina duga i obračun kamate zbog zastarjelosti potraživanja, kao i obračun neovlašćeno preuzete električne energije, može se očekivati određen broj takvih podnesaka i u 2022. godini. U navedenim situacijama, u skladu sa Zakonom o upravnom postupku, Agencija ima obavezu da podneske proslijedi nadležnom organu (EPCG i/ili CEDIS) ili, kada su navedeni organi već donijeli odluke/rješenja, donese rješenja o nenadležnosti. Protiv rješenja Agencije stranke mogu podnijeti tužbu Upravnom sudu Crne Gore i tražiti održavanje usmene rasprave, što zahtijeva aktivnosti Agencije kod davanja odgovora na tužbu, dostave spisa predmeta sudu i pristup ročištu. Nakon sprovedenog postupka pred upravim sudom, stranke mogu Vrhovnom sudu Crne Gore podnijeti zahtjev za preispitivanje odluka Upravnog suda (iako je od strane tog suda već potvrđena pravilnost postupanja Agencije u navedenim slučajevima). U tom slučaju Agencija ima aktivnosti na davanju odgovora i dostavi spisa predmeta sudu. Zakonitost postupanja Agencije u ovim slučajevima u prethodnom periodu je potvrđena od strane navedenih sudova, čime je povećana informisanost kupaca, budući da su u 2021. godini podnijeli znatno manje podnesaka za rješavanje pitanja koja nijesu u nadležnosti Agencije.

U neposrednoj komunikaciji sa Agencijom kupci se informišu o propisima koji se primjenjuju u ovoj oblasti, kako bi lakše i efikasnije ostvarili i zaštitili svoja prava i pravne interese, što će biti praksa i u 2022. godini.

7. MEĐUNARONA SARADNJA

Uspostavljanje i održavanje saradnje sa inostranim organizacijama i regulatornim tijelima je svakako jedna od važnih aktivnosti Agencije koja u bitnom omogućava pravovremeno praćenje dešavanja na evropskoj regulatornoj sceni, učestvovanje u izradi adaptiranih verzija direktiva i uredbi za zemlje Zapadnog Balkana ali i potrebnu razmjenu iskustva sa kolegama ne samo iz regiona već i EU.

S tim u vezi Agencija aktivno učestvuje u radu radnih grupa kao i ad hoc grupa Energetske zajednice, čiji je Crna Gora član od 2006. godine kada je Zajednica osnovana, i čije odluke su obavezujuće za sve relevantne institucije energetskog sektora.

Pored članstva u Energetskoj zajednici, Agencija će i u narednom periodu nastaviti praćenje rada međunarodnih institucija čija je članica, i to: Mediteranskog udruženja regulatora za električnu energiju i gas (MEDREG), Savjeta Evropskih energetskih regulatora (CEER), Agencije za kooperaciju energetskih regulatora (ACER) i Balkanskog savjetodavnog foruma (BAF).

Što se tiče započetih projekata, očekuje se nastavak saradnje u okviru multilateralnog projekta "CEI Centralno – evropska inicijativa – Jačanje energetskih regulatornih tijela na Zapadnom

Balkanu", započetog 2017. godine na inicijativu italijanskog regulatora, a koji ima za cilj da na regulatorna tijela, operatore prenosnih sistema i berze iz Crne Gore, Albanije, Srbije, Sjeverne Makedonije, Grčke i Bugarske prenesu znanja i iskustva u projektima kaplovanja tržišta. Pored ovog projekta, Agencija će na poziv američke Nacionalne asocijacije regulatornih tijela (NARUC) i Agencija za internacionalni razvoj (USAID), učestvovati u već započetim aktivnostima koje se u Evropi realizuju, a tiču se izrade dokumenata koji bi regulatorima Zapadnog Balkana mogli olakšati procese povezivanja tržišta, uključivanja u praćenje informacione sigurnosti i regulacije gasa.

Paralelno sa međunarodnom saradnjom koja se odnosi na sektor energitike, Agencija će nastaviti aktivnu saradnju sa inostranim regulatorima koji regulišu komunalne djelatnosti, ali i sa Udruženjem evropskih ekonomskih regulatora za sektor vode za piće i otpadnih voda (WAREG).

Agencija će nastaviti međunarodnu saradnju i u 2022. godini. Ovo se naročito ogleda kroz njeno aktivno učešće u Generalnim skupštinama WAREG-a. Naime, Agencija je od preuzimanja nadležnosti regulacije komunalnih djelatnosti (2017. godine), članica WAREG-a, asocijacije nacionalnih i regionalnih organa nadležnih za ekonomsku i ekološku regulaciju sektora voda i otpadnih voda u Evropi. Ciljevi ove asocijacije su razmjena iskustava i informacija, obezbjeđivanje zajedničkih analiza i poređenja postojećih regulatornih modela u sektoru voda i otpadnih voda, organizovanje specijalizovanih treninga i tehničke pomoći, kao i učešće u otvorenim dijalozima sa drugim relevantnim regionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama, sa posebnim fokusom na probleme u oblasti voda i otpadnih voda. Agencija aktivno učestvuje u skupštinama WAREG-a, kao i svim procesima donošenja odluka i u radu organizacionih tijela osnovanih od strane WAREG-a, što se, kao što je navedeno, očekuje i u 2022. godini.

Takođe, očekuje se nastavak saradnje Agencije sa Svjetskom bankom i u 2022. godini. Naime, Agencija je od početka regulacije komunalnih djelatnosti imala konsultantsku podršku finansiranu od strane Svjetske banke, a preko Dunavskog programa za vode.

8. IZRADA GODIŠNJIH IZVJEŠTAJA I PLANOVA

U skladu sa Zakonom, Agencija je u obavezi da sačinjava izvještaje i planove koje, dostavlja Skupštini Crne Gore na usvajanje, i to:

- Predlog finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu za 2021. godinu (do 30.04.2022. godine),
- Izvještaj o stanju energetskog sektora za 2021. godinu (do 31.07.2022. godine), i
- Predlog finansijskog plana sa planom rada za 2023. godinu (do 30.09.2022. godine).

U skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima, Agencija je dužna da pripremi Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti za 2021. godinu, i da isti dostavi Skupštini Crne Gore do 31. jula 2022. godine.

Dodatno, u skladu sa Pravilima o poređenju poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti, Agencija priprema Godišnji izvještaj o poređenju indikatora poslovanja vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti za 2021. godinu, koji je dužna da sačini do 31. oktobra 2022. godine.

Pored navedenih, obaveza Agencije je i izrada izvještaja i planova u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Službeni list CG", br. 74/19), i to:

- plan javnih nabavki za 2022. godinu (do 31.01.2022. godine),
- izvještaj o javnim nabavkama za period od 1. jula do 31. decembra 2021. godine (do 30.01.2022. godine)
- izvještaj o javnim nabavkama za period od 1. januara do 30. juna 2022. godine (do 30.07.2022. godine),
- statistički izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, kao i izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/ računima za jednostavne nabavke, za 2021. godinu (do 28. februara 2022. godine),
- izvještaj o realizaciji ugovora i objavljivanje u elektronski sistem javnih nabavki (ESJN), u roku od 30 dana od dana realizacije ugovora o javnoj nabavci, shodno članu 152 ovog zakona,
- izvještaj o kršenju antikorupcijskih pravila do 31. decembra 2022. godine.

U skladu sa Zakonom o sprječavanju korupcije ("Službeni list CG", br. 53/14), Agencija je u obavezi da Agenciji za sprječavanje korupcije:

- dostavi izvod iz evidencije poklona do kraja marta 2022. godine, za prethodnu godinu (član 19 stav 1),
- dostavi pisani izvještaj o primljenim donacijama i sponzorstvima sa kopijom dokumentacije, do kraja marta 2022. godine za prethodnu godinu (član 22 stav 1) i
- dostavi izvještaj o sprovođenju Plana integriteta do 15. aprila 2022. godine za prethodnu godinu (član 77 stav 1).

U skladu sa članom 50 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", br. 21/09 i 40/11), Agencija je dužna da do kraja marta 2022. godine za prethodnu godinu dostavi organu uprave nadležnom za poslove imovine, podatke o nepokretnim i pokretnim stvarima (član 51).

U skladu sa Zakonom o medijima ("Službeni list CG", br. 82/20), Agencija je u obavezi da:

- do 31. marta 2022. godine za prethodnu godinu, na svojoj internet stranici objavi evidenciju o uplatama medijima po osnovu oglašavanja i drugih ugovorenih usluga (član 14 stav 1) i
- evidenciju o uplatama medijima po osnovu oglašavanja ili drugih ugovorenih usluga dostavi organu državne uprave nadležnom za poslove medija (u roku od 15 dana od objavljivanja evidencije iz prethodne tačke).

9. KADROVSKO OSPOSOBLJAVANJE I MATERIJALNO UNAPREĐENJE AGENCIJE

U skladu sa Zakonom organi Agencije su Odbor i izvršni direktor. Odbor Agencije čine predsjednik i dva člana koji funkciju vrše profesionalno. Agencija ima i zamjenika izvršnog direktora. Mandati ovih lica su utvrđeni Zakonom.

Pored izabраниh i imenovanih lica, u Agenciji je u vrijeme sačinjavanja ovog plana zaposleno 35 lica od kojih 34 na neodređeno vrijeme i jedno lice zaposleno u svojstvu pripravnika tj. na određeno vrijeme.

Zaposleni su raspoređeni u šest službi i to:

- Službi za energetske-tehničke poslove regulacije,
- Službica ekonomske poslove regulacije,
- Službi za pravne poslove regulacije,
- Službi za gas, naftu i licence,
- Službi za regulisane komunalne djelatnosti i
- Službi za opšte poslove,

a izvan ovih službi se obavljaju poslovi savjetnika Odbora i sekretara Odbora Agencije.

Za ispunjavanje svih zakonskih obaveza utvrđenih ovim planom potrebno je ojačati kadrovske kapacitete, povećati broj zaposlenih u skladu sa mogućim i nastaviti sa profesionalnim osposobljavanjem zaposlenih.

Ovo je posebno važno u pogledu uspostavljanja posebne funkcionalno nezavisne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju sa tri stručna kadra, kako je to uređeno Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 75/18). Ovome će prethoditi organizacione promjene u Agenciji, kroz izmjenu internih akata i upošljavanje novog stručnog kadra, kako je to objašnjeno u poglavlju VII predloženog finansijskog plana Agencije za 2022. godinu.

Treba napomenuti da je jednom članu Odbora Agencije prestala funkcija zbog sticanja uslova za starosnu penziju po sili zakona, a da izbor novog člana po Konkursu objavljenom 1. oktobra 2020. godine nije izvršen, zbog čega je za očekivati da ako izbor ne bude izvršen do kraja 2021. godine, da će novi član biti izabran u narednoj godini.

Broj: 21/3441-3

Podgorica, 28. septembar 2021. godine

Predsjednik Odbora

Branislav Prelević

1871.

Na osnovu člana 82 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 36 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Službeni list CG“, br. 20/14, 56/14, 70/17, 04/18, 55/18 i 70/21), Skupština Crne Gore 27. saziva, na Petoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2021. godini, dana 29. decembra 2021. godine, donijela je

O D L U K U

Usvaja se Finansijski plan sa Planom rada Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti za 2022. godinu.

Broj: 00-72/21-36/3

EPA 294 XXVII

Podgorica, 29. decembar 2021. godine

Skupština Crne Gore 27. saziva

Predsjednik,

Aleksa Bečić, s.r.